

Oxen och åsnan

Oxen och åsnan har vi många gånger mött vid krubban – den kristna konsten återger dem ständigt tillsammans med Josef, Maria och Barnet, herdarna och de vise männen, de vilar där med hela sin djuriska självklarhet, man får intrycket att de kommer att stanna sedan alla de andra har gått.

Sjuhundra år före hans tillkommelse som människa konstaterade Jesaja att oxen och åsnan känner sin herres krubba (1:3). Deras beteende var något av en uppenbarelse, inte därför att det var egendomligt, utan därför att det var så självklart, så tveklöst och utan möjlighet att vara annorlunda. En uppenbarelse av vad det är att höra hemma, att veta sin väg, att vara trogen. »Men Israel känner intet, mitt folk förstår intet.» Vanmäktig bevittnar profeten hur människorna omkring honom – en självmedveten, upplyst och framåtsträvande nation – med vidöppna ögon och klart förstånd rusar iväg mot sitt fördärv, och Guds röst som ropar efter dem förklingar ohörd. I sin bitterhet målar profeten oxen och åsnan som förebilder för folket, »en oxe känner sin ägare och en åsna sin herres krubba».

Oxen och åsnan är trogna, sedan alla leksaksland slocknat och julgranen mist sin sista glitterboll och mänskligheten återvänt till sina vanliga sysselsättningar. Oxen känner alltfört sin ägare och åsnan sin herres krubba, stumma fortsätter de att vittna på sin väg under ok och sadel från jul till jul: »en oxe känner sin ägare och en åsna sin herres krubba», deras klövar stämplar dammet och leran med hemlighetsfulla tecken, ett evangeliskt chifferspråk på vägen bort och vägen hem från stall och krubba, detta budskap om tjänst och tillhörighet som Frälsaren själv bekräftat då han tog stallet till sin boning.

Och kunde mänskligheten läsa, så skulle den veta och förstå att himlen och jorden, änglarna och kreaturen, stjärnorna på valvet och spårtecknen i sörjan i sin tur bekräftar Lukas evangelium och betygar att det är där vi är hemma och dit vi hör. Det andra, det man kallar realiteter, är en fruktansvärd konstruktion, ett allomfattande vanvett, som systematisk galenskap och förförelse verkligt nog men en främmande verklighet, det är inte därifrån vi kommer och dit vi är ämnade, det är inte där vi bor. Inte i julindustrin och inte i den alldeles oeklärade fridlösheten – men här hos den lilla människan som är Guds frid. Evangelium är inte lek och inte dröm, det är allvar från Gud, allvar hemifrån.

Från oxen och åsnan kommer också det rätta svaret på den diskussion som stundom förs om tomma kyrkor och övergivna nattvardsbord, som om Betlehems stall skulle varit mindre betydelsefullt för mänskligheten därför att de flesta låg och sov den där natten när herdarna kom. Deras berättelse var den första av julpredikningar, inte lär oxen och åsnan ha förstått den, men de var där. Änglarna var kyrkokör i denna julmessa, den första, inte lär oxen och åsnan ha uppskattat musiken, men de var där, ty en oxe känner sin ägare och en åsna sin herres krubba. O heliga humor som har dolt detta för de visa och kloka men uppenbarat det för de enfaldiga!

Men om sålunda oxen och åsnan i den heliga natten kommer denna världens visdom på skam, så är de också stora tröstare för herdarnas och annat enkelt folk ute från marken som blir förskräckta för änglarna men känner sig hemma när de får se kreaturen. Glöm inte oxen och åsnan, ni alla som känner er utestängda från det allra heligaste, utestängda därför att ni är syndare och okunniga och vanliga och profana. Inte alla får en stjärna att följa som heliga tre konungar och andra heliga, vi andra får göra som herdarna och följa kreaturens spår till stallet där Guds frid har tagit sin boning. Ty en ox känner sin ägare och en åsna sin herres krubba. Gud vare tack för dem.

*Ur juldagspredikan »Oxen och åsnan», i Olov Hartman,
I oxens tecken (Stockholm, 1955)*